

زبان دوم چیست؟

امیر کمالی

شکاکیت سنت توماس، ۱۶۰۲–۱۶۰۴، میکل آنجلو کاراواجو

بسیاری از آثار اوست، دست‌یافتن به هسته حقیقی یک روایت که بتواند با درخشش خود، روایت را از مشروعبیت ساقط کند، می‌تواند چیزی شبیه فیگور یک کلکسیونر باشد که نظر والتر بنیامین را به خود جلب کرده بود؛ کلکسیونری که با بر گرفتن اِیژه‌ای از جایگاه تاریخی‌اش آن را واسی دارد تا علیه زمینه‌ای برآشوبد که خود زمانی به‌واسطه امتداد و دیرند زمانی آن منعاداری‌اش را حفظ می‌کرد. این مساله تا حدود زیادی خصلت ذاتی نقاشی است. در مورد کاراواجو به یاد هاید گتف که زندگی او در دل چنین اتفاقاتی سپری شد. سال‌ها تعقیب‌وگریز و پشت‌پازدن بیه اقبال‌هایی که اتفاق کم نبودند. فراتر از آنچه ذکر شد، تابلو «شکاکیت سنت توماس» اتفاقی مهیبت‌بر در دل اتفاقی که به تصویر کشیده را نشان می‌دهد. موضوع تابلو یکی از آیات پایانی انجیل یوحناست که مطابق آن، زمانی که مسیح نخستین‌بار بر حواریون ظاهر می‌شود، توماس همراه آنان نبود. و زمانی که خبر برخاستن مسیح از میان مردگان را می‌شنود خطاب به برادرانش می‌گوید تا به چشم خود مسیح را نبیند و انگشت خود را بر زخم‌های به‌جامانده از صلیب نگذارد، احیای او را باور نمی‌کند. چندروز بعد با ظهور مجدد مسیح، و سپس‌ت‌پازدن سنت توماس» اتفاقی مهیبت‌بر در دل اتفاقی که به تصویر کشیده را بودی ایمان نمی‌آوردی؟ خوشا به حال آنان که ندیده ایمان آوردند. احتمالا اشاره مسیح به پل رسول است که بنید کلی‌گرایی خود را بر منطق تکنیکی رخدادی بنا نهاده که هیچ‌گاه همچون توماس تجربه‌اش نکرده بود؛ اینکه «مسیح از میان مردگان برخاسته است» تابلو کاراواجو، توماس را در حالی نشان داده که انگشت نشانه خود را در زخم پهلوی مسیح فرو کرده، بهت‌زده به زخم خیره شده است. دو حواری دیگر که احتمالا پیتر و یوحنا هستند به این اتفاق نگاه می‌کنند، اما عجیبت‌ر از این هر سه، چهره خود مسیح است که ناباورتر از توماس به زخم خود نگاه می‌کند. مسیح که خود اتفاق است دقیقا به چه‌چیزی می‌نگرد؟ میمیک چهره او را می‌توان در ادامه بازیگوشی‌های تحریک‌آمیزی دانست که از سوی کاراواجو سبب جریحه‌دارشدن احساسات کلیسائیشان شده بود. نقاشی‌هایی از چهره قدیسان که الگو و مدل آنها چهره بدنام‌ترین مردان و زنان آنکه از رم بود چهره مسیح غریب حیرت است. او که به نقل از انجیل «معنای حقیقی زندگی است» دچار چه معنایی شده؟ وضعیت تصاویر اشخاص این تابلو می‌تواند تمثیلی بر زبان ناب باشد؛ زبانی که ایده غایی زبان‌های بابلی است؛ زبانی که معنایی ندارد، بلکه فقط تجربه می‌شود. حیرت چهره سنت توماس نشانی از زبان دوم دارد؛ زبانی که باید به‌واسطه معرفت به زبان اول فراچنگ آید؛ معرفتی شک‌ورانه به آنچه شنیده شده است. زبان مادری همچون رُستی مبتنی بر ایمان در چهره حواریونی

نگاهی به کتاب «هنر ساختن آینده کار»

در مسیر منفی حرکت به آینده چه می‌گذرد؟

جواد لنگریان

مردم هستند که به اندازه شما می‌دانند و در عین حال می‌توانند آن را سریع‌تر، ارزان‌تر و شاید حتی بهتر انتقال دهند. به‌هر‌حال تمرکز بر یک زمینه و تخصص در آن، خطرناک است، چه اتفاقی می‌افتد اگر آن زمینه منسوخ، یا کم‌ارزش شود یا نسبت به آن کم‌کم بی‌علاقه شوید؟ در اولین تغییر؛ به جای آنکه از هر چیز مقدار کمی بدباید، باید کسی باشید که به هر زمینه کاملاً مسلط است. تغییر اول بیابگر این پرسش است که چطور می‌توانید بهترین پیشرفت را داشته باشید و سرمایه‌فکری‌تان را طی دهه‌های آینده به‌کار گیرید. دومین منبع یا سرمایه از رشدن در زندگی کاری شما، سرمایه اجتماعی است. این سرمایه حاصلجمع تمامی روابطی است که دارید و گستردگی و عمق شبکه‌های شماست. برخی از این روابط قوی و منبع واقعی از شادی شخصی است، در حالی که بسیاری دیگر ضعیف‌تر است و شما را قادر می‌سازد تا با گروه‌های مختلف از مردم مرتبط باشید. استدلال نویسنده با درنظر گرفتن آینده کاری این است که عمق و وسعت این روابط و شبکه‌ها حیاتی‌تر از

هنر ساختن آینده کار

لیندا گراتن
مسعود بینش،
سیما مهذب‌حسینیان
ناشر: پژواک
نوبت چاپ: ۱۳۹۳
قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان
 همیشه خواهد بود و باید آن را به شیوه‌هایی آگاهانه ساخت و پرورش داد. در دنیایی که تنهایی و انزوا همه جا در کمین است، یافتن و حفظ روابط باززاینده و احیاگرانه، عاملی کلیدی است. اما در دنیایی که نوآوری و خلاقیت گرانهاست، تنوع شبکه‌ها نیز نقشی حیاتی بازی می‌کند از تعادل میان انواع متفاوت از روابط و شبکه‌هایی که کار را تعریف می‌کند موفقیت حاصل می‌آید. این به آن معناست که بسیاری از تصورات قبلی درباره عوامل برنده‌شدن را رها کنیم. سومین منبع از سرمایه یا منبع در دسترس، سرمایه احساسی (emo-

اندیشه

هجوم درد

«...انسان تا درجه‌ای که بتواند از خود فاصله بگیرد قادر به مقولومت در برابر هجوم درد است. این خود-فاصله‌گیری، این کارکردمندسازی و این آیزه‌سازی حیات بی‌وقفه کامل‌تر می‌شود. عصر امنیت با شتابی غافلگیرانه با عصر غلبه ارزش‌های تکنولوژیک جایگزین می‌شود. منطق و ریاضیات حاکم بر زندگی، اعجاب‌آور و مخوف است. آدمی حس می‌کند که بازی برای ذهن او بیش از حد پیچیده و منطقی طراحی شده است... در چنین اوضاعی، درد همچنان تنها معیاری می‌ماند که نویدبخش قطعیت در ادراک است.»

آنچه خواندید بخشی از نوشتار «درباره درد» بود از ارنست یونگر نویسنده آلمانی‌زاده ۲۹ مارس ۱۸۹۵ که به گفته راسل‌ای یرمان در پیشگفتار کتاب، یک سند تاریخی اجتناب‌ناپذیر برای هر آن کسی است که مایل است پایه‌های فرهنگی و سیاسی ظهور پدیده هیتر را درک کند. به نوشته یرمان «درباره درد ارنست یونگر به جریان موسوم به «انقلاب محافظه‌کاری» در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ میلادی آلمان تعلق دارد؛ نقدی بدبینانه بر فرهنگ و جامعه جمهوری وایمار و در کل، بر مدرنیته لیبرال. انقلابیون محافظه‌کار بر اساس مقدمات

درباره درد

ارنست یونگر

ترجمه: سهیل صفاری

ناشر: پژواک

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

قرن نوزدهمی، به‌ویژه افکار نیچه، تحقیری سرسختانه نثار «ارزش‌های بورژوایی» فردگرایی و احساسات رقیقه کردند و کل میراث روشنگری را به سخره گرفتند و هم‌زمان، چشم‌دوخته به استقرار قرب‌الوقوع نظم جدید برساخته از جوهرهای خشن، همچون نیچه مدعی فقدان ارزش و کیفیت در زندگی مدرن شدند. گرچه وقتی نیچه به مدد اسطوره «ایرانسن» به‌منزله بدیلی نخبه‌گرایانه به مقابله با آن کثرت‌محور هب‌سلاح‌گرایی دموکراتیک برخاست، انقلابیون محافظه‌کار، به‌ویژه ارنست یونگر، کوشیدند یک قهرمان‌گرایی نوین را که از دل دنیای تکنولوژیک، جامعه تکنولوژیک نودهای پدیدار می‌شد، تشخیص دهند.اگر محافظه‌کاران سنتی بر بازگشت به گذشته به دست‌کم، حفاظت از ارزش‌های سنت در برابر نیروهای مهیب پیشرفت‌پای می‌فشرند، انقلاب محافظه‌کاری بر این نظر بود که تحولات بنیادین در «کار»، در جامعه معاصر، می‌توانست به وضعیتی بینجامد که با قدرت سازمندی‌شده، انضباط و اراده معطوف به خشونت تعریف شود.»

به تفسیر یرمان «فارغ از تبلیغات رسمی دوران، نقد فرهنگی یونگر پیچیده، اندیشمندانه و هم‌راه چالش‌برانگیز است، به گونه‌ای که یکسره از دیگر مهملات نازی‌ها متمایز می‌کند و صدافته باید گفت کار او شباهت عجیبی به نظریه نقادی مکتب فرانکفورت که در همان دوران در حال تکوین بود، دارد که برای خوانندگان انگلیسی‌زبان اشتاتر است. . مخالفت یونگر با خوش‌بینی احساساتی و بافشار‌اش بر محوریت درد - که در تعریف او علاوه بر درد جسمانی فقدان، اندوه و مرگ را هم در بر می‌گرفت - در وضعیت بشری، شباهت بسیاری به سویه تاریک بدبینی شونپنهوری دارد که با افکار ماکس هورکهایمر بسیار همپوشان است. اعتقاد بی‌پایه جمعی به روشنی آینده و «پیشروی» بشر که پیشرفت‌گرایی نام گرفت، دیگر محلی از اعراب ندارد. پیامدهای حساسیت تراژیک هرچه باشد - که البته پیامدهای محتمل مختلفی هست - ذهنیت خاص خوش‌بینی تاریخی را از کار می‌اندازد.البته حساسیت تراژیک در یونگر و هورکهایمر از مشاهدات خوش‌نایع متفاوتی گرفت: یونگر یک گونه اجتماعی نوین، برآمده از وضعیت وجودی درد را پیش‌بینی می‌کند، در حالی که هورکهایمر بدبینی تاریخی خود را به بستری برای یک نقادی اجتماعی ممکن تبدیل می‌کند.

بررسی

نگاهی به کتاب «ایران و دنیای جدید»

مباحثی در نقد فرهنگ عمومی

پریسا توکل‌ی

در مقدمه کتاب «ایران و دنیای جدید» برخی نکات به‌صورت اجمالی مورد توجه قرار گرفته است: «شاید کار روشنفکری بیش از هر چیز با انتقال دانش، ارزش‌ها و اندیشه‌های جدید به جامعه، نقد فرهنگ عمومی، شناختن مسایل و آرایه راهکار‌هایی برای رفع آنها، تلاش برای استقرار عقل‌گرایی و استدلال‌گرایی و... تعریف شود و این، با به‌کار‌گیری زبانی ساده (نه ساده‌سازی مسایل) و بیانی به دور از ابهام و پیچیدگی، پرهیز از سیاست‌زدگی و... می‌تواند مسیر روشنگری و حقیقت را هموار سازد تا بتواند به تغییر و دگر‌گونی پایداری (در مسلط فرهنگی) امیدوار بود. از این‌رو شاید یکی از نقص‌ها و کاستی‌های جریان‌های روشنفکری در ایران، غفلت‌ورزیدن از کارهای منظم، درازمدت و هدفمند و برگزیدن راه‌های میان‌بر و کوتاه‌مدت باشد. زیرا کار روشنفکرانه موثر (و در جهت اصلاح فرهنگی) به صبر، نظم و پیگیری بسیاری نیازمند است و یک‌شبه به نتیجه نخواهد رسید.» کتاب «ایران و دنیای جدید» شامل گزیده‌ای از گفت‌وگوهای محمد صادقی (روزنامه‌نگار) با محمدعلی اسلامی ندوشن، مصطفی ملکیان، فضل‌الله رضا، علی فردوسی، احسان شریعتی و... است. اندیشمندان و فرهنگ‌مدارانی که در زمینه‌های مختلف از دانش و تخصص برخوردارند و همواره دغدغه اصلاح فرهنگ و جامعه را داشته‌اند. علی فردوسی در این کتاب مباحث مهمی را در خصوص جریان چپ در ایران و حزب توده مطرح کرده، مباحثی در پیوند با تاریخ و ادبیات معاصر اما در وهله اول شناخت کهن‌نظر او از تاریخ سیاسی و به همین ترتیب ادبیات چپ جلب توجه می‌کند. زوایای متعدد بحث را با تمرکز بر افکار دو شخصیت اثرگذار (احسان طبری و تقی ارانی) باز کرده و از این نقطه به تحلیل مسایل فکری و روشنفکری دهه‌های اخیر می‌پردازد؛ حق با مارکس بود وقتی می‌گفت تنها چیزی که نیست مارکسیست است. فکر کنم همین اندازه کافی باشد تا نشان دهد که تعریف طبری، حزب توده و اغلب نمایان‌های چپ در ایران کنه آن را به علم مبارزه بسیار از طریق یک تشکل شبه‌نظامی حزبی تقلیل داده بود موجب راندن بسیاری از روشنفکران از آن شده بود که حاضر به خدمت در چنین برداشتی نبودند. من به نوبه خودم فکر می‌کنم که این گردزن سوسیالیسم به تحزب گرچه در شورو و چین موجب به قدرت‌رسیدن مارکسیست‌ها شد، در نهایت مانع از پویایی آن، هم در حیطه اندیشه و هم در حیطه تمرین و تجربه در یافتن اشکال جدید حزبی‌ها شد و سرانجام منجر شد به افول مارکسیسم.» علی فردوسی در بررسی افکار طبری و ارانی گرفتار ذهنیت جدید درباره مارکسیسم نشده ولی از واقعیات تاریخی هم چشم نمی‌پوشد. در حقیقت او، قواعد بحثی علمی را پیش‌روی ما می‌گذارد تا به تفاوت‌های محتوایی «مارکسیسم» و «مارکسیسم-لنینیسم» پی ببریم. در بخش دیگری از این کتاب، گفت‌وگویی مفصل با مصطفی ملکیان آمده است. ملکیان که این گفت‌وگو به سؤالاتی درباره کوربانت، نگاه شریعتی به تاریخ و موضوعاتی از این قبیل جواب می‌دهد. این گفت‌وگو

یکی از چالشی‌ترین مباحث کتاب و شامل جدی‌ترین نقدها به پروژه شریعتی است. در بررسی آثار شریعتی پارهای از مدعیات شریعتی عینا نقل شده (همچنین در گفت‌وگو با احسان شریعتی) تا روند بحث دقیق‌تر پیش برود. ملکیان با استدلالی منطقی، تقسیم‌بندی شریعتی از آثارش را در سه بخش «اجتماعیات، اسلامیات و کوربانت» غلط ارزیابی کرده و با صراحت نقدهایش را درباره آثار او مطرح می‌کند. ضعف‌های فکری، علمی و خطاهایی که در آثار شریعتی وجود دارد بنا بر اظهارات ملکیان که همیشه با وسواس به مسایل فکری نظر دارد سؤالات زیادی را برای خواننده ایجاد می‌کند. سؤالاتی که بعد از اتمام گفت‌وگو ذهن خواننده را درگیر می‌کند. در ادامه این گفت‌وگو احسان شریعتی هم به سؤالاتی درباره کار فکری شریعتی و نقش او در خط مبارزه جواب داده است. مطالعه هم‌زمان این دو گفت‌وگو خواننده را در ابتدا با دو چهره متفاوت از شریعتی رویه‌رو و جمع‌بندی را هم آسان می‌کند! شریعتی عاشق یا شریعتی انقلابی، کدام‌یک؟ نهانیت شریعتی کوربانت برای نسل کنونی قابل اعتناتر و ماندگارتر است. بررسی مساله «اصلاح فردی، اصلاح اجتماعی» هم یکی دیگر از مباحث کتاب است. رامین جهانبگلو، علی فردوسی و فریدون مجلسی نظرات خود را در این‌باره بیان کرده‌اند. گفت‌وگو با محمدعلی اسلامی ندوشن و ابوطالب میرامیدینی هم که از چهره‌های مطرح ادبیات کشور هستند بخش دیگری از مجموعه است. نکته قابل توجهی که در این کتاب مشاهده می‌شود، توجه به «کلاس درس» و روش تدریس استادان نامداری مانند غلامحسین صدیقی، حمید عنایت، ناصر کاژوزیان، محمدعلی همایون کاتوزیان، مهدی بازرگان و عبدالحسین زرین‌کوب است که در قیاس با وضعیت دانشگاه‌ها و وضعیت کنونی علم در ایران ابتکاری در خروج تحسین است. سیر زندگی «فریدون مجلسی» نویسنده، مترجم و دبیرمات ریاضی تحت عنوان حکایتی از سالن دوم و سیر زندگی «فضل‌الله رضا» استاد برجسته ایرانی که در محافل علمی جهان هم یک چهره شناخته‌شده است از دیگر بخش‌های خواندنی این کتاب است. خواننده در این بخش با نگرش علمی و فکری پروفیسور رضا که در دانشگاه‌های سوربن پاریس، ام‌آی‌تی آمریکا، پلی تکنیک زوریخ و... سلباقه تدریس دارد بهتر آشنا می‌شود. انسانی که عمر خود را صرف مطالعات علمی کرده و با وجود تحصیل و نظریه‌پرداز در رشته الکترونیک، تحقیقات وسیعی نیز در زمینه ادبیات فارسی انجام داده: «من در غرب در حدود ۵۰سال کارهای علمی کردم و با آنها هم‌وارد شدم و خجل نیستم که در آنجا با استادانی که معاش بودیم، من هم به‌عنوان یکی ایرانی نشان دادم که کارهایی را می‌شود انجام داد، مقالاتی را می‌شود نوشت و کتاب‌هایی را می‌توان منتشر ساخت.» در این کتاب او از انگیزه‌ها و هدف‌های زندگی‌اش می‌گوید.

ایران و دنیای جدید

محمد صادقی

گفت‌وگو با فرهنگ‌مداران

ناشر: شرکت سهامی انتشار

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

